

Ἐν τῇ τακτικῇ συνελεύσει τῶν ἐταίρων τῇ γενομένῃ τῇ
12^ῃ Ἰανουαρίου 1920 ἀνεγνώσθη ἡ ἔκθεσις τῆς ἐξε-
λεγκτικῆς Ἐπιτροπείας, μεθ' ἧς ὁ γραμματεὺς ἀνέγνωσε
τὴν ἔκθεσιν τῶν κατὰ τὸ ἔτος 1919 πεπραγμένων
ἔχουσαν οὕτω :

Ε Κ Θ Ε Σ Ι Σ

ΤΩΝ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1919

Ἐμφανιζόμενον τὸ Συμβούλιον, ἵνα λογοδοτήσῃ περὶ
τῶν πεπραγμένων τοῦ λήξαντος ἔτους, λόγον ποιεῖται ἐν
πρώτοις περὶ τῶν τακτικῶν ἐταίρων, ἀνακοινοῖ δὲ μετὰ
λύπης, ὅτι μεγάλως ἠραίωσεν ὁ θάνατος τὰς τάξεις αὐ-
τῶν. Πρὸς τοῖς λογίοις ἐταίροις Ἰωάννη Δελλίῳ, Δημη-
τρίῳ Σταυροπούλῳ, Ἐφόρῳ τῶν κατὰ τὰς νήσους ἀρ-
χαιοτήτων, καὶ ἄλλοις, ὧν ἀγῆρως ἔστω ἡ μνήμη, ἀπέ-
θανον καὶ οἱ ἐταῖροι Σπυρίδων Λάμπρος, Σπυρίδων Σα-
κελλαρόπουλος καὶ Ἐμμανουὴλ Ζολώτας, ὧν τὴν ἀπώ-
λειαν θρηνεῖ κατ' ἐξοχὴν τὸ ἡμέτερον Πανεπιστήμιον,
διότι ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν ἐδίδαξαν οὗτοι ἐν αὐτῷ, δι-
δάσκοντες δὲ καὶ συγγράφοντες ἐτίμησαν τὸ ἐθνικὸν ἴδρυμα
καὶ τὴν ἐπιστήμην ἰκανῶς παρ' ἡμῖν προήγαγον. Ἐκ
τῆς τάξεως δὲ τῶν ἐπιτιμίων ἐταίρων ἀφῆρπασεν ὁ θά-
νατος ὑπέροχον ἐν τῇ ἀρχαιολογικῇ ἐπιστήμῃ ἄνδρα, τὸν
περιφανῆ παλαιὸν ἐταῖρον τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Ἀρ-

γαιολογικῆς Σχολῆς Μάξιμον *Collignon*, καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων καὶ μέλος τῆς Ἀκαδημείας τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῶν γραμμάτων. Δὲν ἤρκεσεν ὁ θάνατος τοῦ *Perrot*, ἀλλ' ἀπώλεσεν ἡ Γαλλία καὶ τὸν *Collignon*. Εὐγλωττος διδάσκαλος καὶ γλαφυρὸς συγγραφεύς, ὁ *Collignon*, δεινὸς δ' ἐργάτης τῆς ἐπιστήμης καὶ ἄριστος τεχνοκρίτης, κατῆλθεν εἰς τὸν τάφον προῶρως.

Ἐν τῇ τάξει τῶν ἐπιτιμίων ἐταίρων προσετέθησαν, ἐκλεγέντες ὁμοθύμως ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου, οἱ διευθυνταὶ τῶν ἐνταῦθα Ἀρχαιολογικῶν Σχολῶν, ὁ τῆς Ἀμερικανικῆς Σχολῆς κ. *Hill*, ὁ τῆς Ἀγγλικῆς κ. *Wace*, ὁ τῆς Γαλλικῆς κ. *Ch.Picard* καὶ ὁ τῆς Ἰταλικῆς κ. *Al. de la Setta*. Ἐπίσης ἐξελέγη ἐπιτίμιος ἐταῖρος ὁ ἐν τῷ *King's College* τοῦ Λονδίνου Καθηγητῆς κ. *Burrows*.

Τὰ τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τῆς Ἐταιρείας ἐκτίθενται ἐν τῇ ὑπ' ὄψει ὑμῶν ἐντύπῳ καταστάσει τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τοῦ λήξαντος ἔτους 1919. Ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔτους εἶχον ἀναγραφῆ ἔσοδα 105,121,65 καὶ ἐξοδα ὡσαύτως 105,121,65, ἀνεγράφη δηλ. τὸ αὐτὸ ποσὸν ἐξόδων, διότι, κατὰ τὸν Ὄργανισμὸν τῆς Ἐταιρείας, ὁ ψηφιζόμενος Προϋπολογισμὸς πρέπει νὰ εἶνε ἰσοσκελῆς. Ἀντὶ ὅμως τοῦ προϋπολογισθέντος ποσοῦ τῶν δρ. 105,121,65, ἐδαπανήθησαν μόνον 63,796,60. Κατὰ ταῦτα ἐκ τῆς χρήσεως τοῦ λήξαντος ἔτους προέκυψε περίσσευμα 41,325,05. Τοιοῦτον ὅμως περίσσευμα εἶνε φαινομενικὸν οὐχὶ πραγματικόν. Πρὸς ἐξήγησιν τοῦ φαινομένου τούτου καὶ ἐξεύρεσιν τοῦ πραγματικοῦ περισσεύματος εἶνε ἀνάγκη νὰ γεινώσῃ γνωστὰ τὰ ἐξῆς :

Κατὰ τὸ ἔτος 1918, ἕνεκα τῶν περιστάσεων καὶ κυρίως ἕνεκα δυσχερειῶν περὶ τὴν ἐξεύρεσιν ἐργατῶν, δὲν

ἠδυνήθη ἡ Ἑταιρεία νὰ ἐπεκτείνῃ ἐπαρκῶς τὰς ἑαυτῆς ἐργασίας, ὥστε ἡ χρῆσις τοῦ ἔτους ἐκείνου παρέσχε περίσσευμα δρ. 26,128,25. Τοιοῦτον ὅμως περίσσευμα, προκῦψαν ἐκ τῆς μὴ διαθέσεως πιστώσεων ἀναγεγραμμένων ἐν τῷ τοῦ ἔτους ἐκείνου Προϋπολογισμῷ, ἀπεφάσισε τὸ Συμβούλιον μετὰ τῆς ἐπὶ τοῦ Προϋπολογισμοῦ ἐπιτροπῆς νὰ ἀναγράψῃ ὡς ἔσοδον ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ 1919· διὰ τοῦτο τὰ προϋπολογισθέντα ἔσοδα ἀνῆλθον εἰς δραχ. 105,121,65, ἐν ᾧ τὰ προϋπολογισθέντα πραγματικὰ ἔσοδα τοῦ ἔτους ἦσαν μόνον 78,993,40. Κατὰ τὴν χρῆσιν δὲ τοῦ ἔτους δὲν παρέστη ἀνάγκη νὰ ληφθῇ ἐκ τοῦ ταμείου τῆς Ἑταιρείας τὸ ἀναγεγραμμένον ὡς ἔσοδον ποσὸν τῶν δρ. 26,128,25, διότι τὰ ἔσοδα τοῦ ἔτους ἦσαν καὶ τῶν πραγματικῶν ἐσόδων κατώτερα. Οὕτω τὸ ποσὸν τῶν δρ. 26,128,25 ἐξακολουθεῖ νὰ μένῃ ἐν τῷ ταμείῳ ὡς περιουσία τῆς Ἑταιρείας.

Κατὰ ταῦτα ὁ ἀπολογισμὸς τῆς χρήσεως τοῦ λήξαντος ἔτους ἔχει ὡς ἐξῆς: Εἰσεπράχθησαν πραγματικὰ ἔσοδα δρ. 86,174,10 καὶ ἐδαπανήθησαν δρ. 63,796,60, ὥστε προέκυψε πραγματικὸν περίσσευμα δρ. 22,377,50.

Ἄνασκαφὰς κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἐξετέλεσεν ἡ Ἑταιρεία ἐν Ἀθήναις παρὰ τὸ Διονυσιακὸν θέατρον διὰ τοῦ κ. Π. Καστριώτου, μέλους τοῦ Συμβουλίου καὶ ἐφόρου ἐν τῷ Ἐθνικῷ Μουσείῳ, ἐν Ἀμφιαρείῳ διὰ τοῦ κ. Β. Λεονάρδου μέλους τοῦ Συμβουλίου καὶ διευθυντοῦ τοῦ Ἐπιγραφικοῦ Μουσείου, ἐν Ἐλευσίνῃ διὰ τοῦ κ. Κ. Κουρουνιώτου, μέλους τοῦ Συμβουλίου καὶ τμηματάρχου τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ τμήματος τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας, ἐν Ἀττικῇ καὶ παρὰ τὸ μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους διὰ τοῦ ἐφόρου τῶν Ἀρχαιοτήτων Ἀττικῆς κ. Α. Κεραμοπούλου, ἐν Μύτικῃ Ἀκαρνανίας (τῇ ἀρχαίᾳ Ἀλυζίᾳ) διὰ τοῦ ἐφόρου Ἀρχαιοτήτων κ. Κ. Ρωμαίου,

ἐν Ἐπιδαύρῳ διὰ τοῦ Γραμματέως τῆς Ἐταιρείας καὶ ἐν Κρήτῃ, παρὰ μὲν τῷ χωρίῳ Μάλια διὰ τοῦ ἐφόρου Ἀρχαιοτήτων κ. Ἰωσήφ Χατζηδάκη, παρὰ δὲ τὸ χωρίον Ἄνω πόλις Πεδιάδος διὰ τοῦ ἐφόρου Ἀρχαιοτήτων κ. Στεφ. Ξανθουδίδου. Ἐκθέσεις τῶν ἐνεργησάντων τὰς ἀνασκαφὰς ταύτας, ὑποβληθεῖσαι εἰς τὸ Συμβούλιον, θέλουσι δημοσιευθῆ ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῆς Ἐταιρείας. Ἐξ αὐτῶν δὲ σταχυολογοῦντες ἀνακοινοῦμεν ἐνταῦθα ὀλίγας περὶ τῶν ἀνασκαφῶν εἰδήσεις.

Αἱ ἐν Ἀθήναις παρὰ τὸ Διονυσιακὸν θέατρον ἀνασκαφαὶ ἀπετέλεσαν συνέχειαν τῶν ἀπὸ πενταετίας ἐνεργουμένων διὰ τοῦ κ. Καστριώτου ἀνασκαφῶν πρὸς ἀποκάλυψιν τοῦ Ὁδείου τοῦ Περικλέους. Κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἀνεσκάφη ὀλόκληρος ὁ χώρος, ἐν ᾧ ἦσαν τρεῖς μικραὶ οἰκίαι, ἀγορασθεῖσαι ὑπὸ τῆς Ἐταιρείας, ἀνεσκάφη δὲ καὶ ὁ χώρος ὁ μέχρι τοῦ ἀνατολικοῦ πέρατος τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου. Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἀποκαλυφθέντων οἰκοδομικῶν λειψάνων βεβαιοῦται, κατὰ τὴν ἔκθεσιν τοῦ κ. Καστριώτου, ὅτι τὸ σχῆμα τοῦ Ὁδείου ἦτο παραλληλόγραμμον καὶ οὐχὶ περιφερές, ὡς ὑπετίθετο ὑπὸ τῶν οὐχὶ ὀρθῶς ἐρμηνευόντων τὸ τοῦ Πλουτάρχου χωρίον, καθ' ὃ τὸ Ὁδεῖον «τῇ μὲν διαθέσει πολύεδρον καὶ πολύστυλον, τῇ δ' ἐρέμει πολυκλινὲς καὶ κάταντες ἐκ μιᾶς κορυφῆς πεποιημένον, εἰκόνα λέγεσθαι γενέσθαι καὶ μίμημα τῆς βασιλέως σκηνῆς». Ἐκ τούτου δύναται νὰ ἐξαχθῆ, ὅτι μόνον κατὰ τὴν ὀροφὴν ἦτο περικλινές, ἀπολήγον εἰς κωνικὸν σχῆμα κατ' ἀπομίμησιν τῆς σκηνῆς τοῦ Ξέρξου. Οἰκοδόμημα δὲ παραλληλόγραμμον ἀπεκάλυψαν αἱ ἀνασκαφαί, ἧτοι στοὰν παραλληλόγραμμον ἔχουσαν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς κίονας. Ἡ μέχρι σήμερον ἀποκάλυψις τῶν δύο πλευρῶν τῆς στοᾶς ταύτης συμφωνεῖ πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Βιτρουβίου λεγόμενα περὶ τῆς ἐσωτερικῆς

τοῦ Ὁδείου διατάξεως. Τὸ κοῖλον δὲν ἦτο ἀμφιθεατρικόν ἀλλὰ παραλληλόγραμον, αἱ ἔδραι δὲν ἦσαν ὡς ἐν τοῖς θεάτροις ἡμικυκλικῶς διατεταγμέναι ἀπέναντι τῆς σκηνῆς, ἀλλὰ κατελάμβανον πᾶσαν τὴν πέριξ στοάν. Ἐν τῇ ὀρχήστρᾳ ὑπῆρχον μόνον αἱ ἔδραι τῶν μουσικῶν. Ὅπισθεν δὲ τῶν κίωνων ἦσαν αἱ σειραὶ τῶν ἐδωλίων διὰ τοὺς θεατάς. Ἐδώλια τοῦ Ὁδείου εὐρέθησαν περὶ τὰ 15, φέρουσι δὲ ταῦτα ἐπὶ τοῦ προσθίου μέρους ἀνάγλυφον γλαυκα. Ἐδαπανήθησαν ἐν τῇ ἀνασκαφῇ ταύτῃ δρ. 3,521,10.

Ἡ δὲ παρὰ τὸ μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους διὰ τοῦ κ. Κεραμοπούλλου γενομένη μικρὰ σκαφή εἶχε σκοπὸν ἐξερευνησεως χώρου τινός, ἐν ᾧ ὁ ἰδιοκτήτης Δ. Στουραίτης ἔμελλε νὰ ἀνεγείρῃ οἰκίαν. Εὐρέθη δὲ τεμάχιον ἀρχαϊκῆς ἐπιγραφῆς, ἐν ᾧ ἀναγινώσκονται: « μεδὲ δέρματα σέπεν ἐν τῷ *Ἡλιοῦ καθύπερθεν τῷ τέμενος τῷ Ἡρακλέος μεδὲ βυρσοδεφσῆν μ[εδέ...]* » Δῆλον εἶνε ὅτι τὸ μνημονευόμενον τέμενος Ἡρακλέους εἶνε τὸ Ἡρακλειον τὸ ἐν Διομείᾳ. Διὰ τοῦ αὐτοῦ κ. Κεραμοπούλου ἐγένοντο κυρίως ἀνασκαφικαὶ ἐργασίαι ἐν Ἀττικῇ. Κατὰ τὴν ἔκθεσίν του ἐν τῷ ἀρχαίῳ δήμῳ τῆς Αἰξωνῆς ἀνεσκάφη μέρος μεγάλου οἰκοδομήματος ἀνήκοντος πιθανῶς κατὰ τὸν ἀρχικὸν αὐτοῦ πυρῆνα εἰς τὸν Δ' αἰῶνα π. Χ. Τὸ ἀνασκαφὲν ὅμως τμῆμα προέρχεται ἐκ τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων, μετασκευασθὲν δὲς, ἤτοι κατὰ τοὺς πρώτους καὶ τοὺς νεωτέρους βυζαντιακοὺς χρόνους. Ἐν δωματίῳ εἶνε ἐστρωμένον διὰ ψηφιδωτοῦ, εἰκονίζοντος γεωμετρικὰ καὶ ἄλλα κοσμῆματα βυζαντιακοῦ τύπου καὶ ἔχει κατὰ τὴν μίαν πλευρὰν δύο ληνοειδεῖς μυχοὺς.

Προσέτι ἀνεσκάφη περιφερικὸν κτίσμα, οὗ ὁ κύκλος συμπύσσεται δὲς ἐντὸς διὰ τοίχων ὁμοκέντρων μικροτέρας ἀκτίνος.

Μεταξὺ τοῦ δήμου τῆς Αἰξωνῆς καὶ τοῦ τῶν Αἰξωνικῶν Ἀλῶν εὐρέθησαν δεκάδες θαλαμοειδῶν μυκηναϊκῶν τάφων σεσυλημένων, ὡς καὶ ὅλα τὰ ἐλληνικῶν χρόνων πολυτελεῖ νεκροταφεῖα τῶν Αἰξωνέων. Ματαιίως ἀνεζητήθησαν μετ' ἐπιμονῆς ἄθικτοι τάφοι.

Ἄνεσκάφη καὶ τύμβος χαλίκων, ἐξ ἐκείνων οἵτινες εὐρηναὶ αὐτόθι τῆς Ἀττικῆς καθ' ἑκατοντάδας, ἀπεδείχθη δ' ὅτι οἱ τοιοῦτοι τύμβοι, ὅταν δηλ. δὲν εἶνε χωμάτινοι, ἀδίκως λέγονται τάφοι (Grabhügel κατὰ Kaupert. Milchhöfer). Ἀληθῶς προέρχονται οὗτοι ἐκ τοῦ καθαρισμοῦ τῶν ἀγρῶν. Μαρτυροῦσι δὲ ἐντατικὴν καλλιέργειαν καὶ ἀφειδῆ χρῆσιν τῶν ἀνθρωπίνων χειρῶν, κατ' ἀκολουθίαν δὲ μεγάλην ἀκμὴν τῆς δουλείας καὶ προσέτι ἰσχὺν τοῦ κράτους τῶν Ἀθηναίων, ἐξασφαλίζοντος τοὺς ἐπιθαλασσίους ἀγροτικούς δήμους. Ὁ ἀνασκαφεὶς τύμβος, κατὰ τὰ συλλεγέντα ἐν αὐτῷ ὄστρακα, δὲν φαίνεται νεώτερος τοῦ τέλους τοῦ ΣΤ' αἰῶνος καί, ἐν καὶ οἱ περίξ κείμενοι ὁμοιοὶ αὐτῷ εἶνε προσέτι καὶ σύγχρονοι αὐτῷ, τότε ἡ ἀκμὴ αὐτῆ τῆς χώρας πρέπει νὰ ἀποδοθῆ εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Πεισιστράτου καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν ἀμέσως. Ἐδαπανήθησαν δρ. 2,508.

Αἱ δὲ ἐργασίαι ἐν Ἐλευσίνι περιεστράφησαν κυρίως περὶ τὴν τακτοποίησιν τῶν ἀρχιτεκτονικῶν μερῶν τῶν διαφόρων κτιρίων, ἅτινα εἶχον ἀνακαλυφθῆ πρὸ τῶν Μεγάλων Προφυλαίων τοῦ Ἱεροῦ τῆς Ἐλευσίνος. Ἡ ἐργασία αὕτη, κατὰ τὴν ἐκθεσιν τοῦ κ. Κουρουσιώτου, βοηθοῦντος καὶ τοῦ ἀρχιτέκτονος τοῦ Ἰπουργείου τῆς Παιδείας κ. Ἀ. Ὀρλάνδου, συνετελέσθη μεθ' ἱκανῆς ἐπιτυχίας. Οὕτω συνετέθη ἐκ νέου ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς πλακοστρώτου αὐλῆς ὅλον σχεδὸν τὸ ἀέτωμα τῶν Προφυλαίων ἐκ τῶν ὑπαρχόντων τεμαχίων τῶν τυμπάνων τοῦ ἀετώματος, καὶ δύο κίονες τῶν αὐτῶν Προφυλαίων.

Ἀνατυνετέθη ἐπίσης τμημα σπουδαῖον τῆς ἀνατολικῆς Ῥωμαϊκῆς ἀψίδος, ἐτοποιητήθησαν δὲ κατ' εἶδος καὶ τὰ λοιπὰ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη τῶν ἐκεῖ κτιρίων.

Σκαφικὴ ἐργασία ἐπίσης σπουδαία ἐγένετο πρὸς τὸ δυσμικὸν μέρος τῆς πλακοστρώτου πρὸ τῶν Προφυλαίων αὐλῆς, καὶ ἀπεκαλύφθη ὀλόκληρος ἡ κρηπίς τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀψίδος, ἣτις ὑπῆρχεν ἐκεῖ ἀντιστοίχως πρὸς τὴν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἀποκεκαλυμμένην κατὰ τὸ ἀνατολικὸν τμημα τῆς αὐλῆς. Ἀπεκαλύφθη ἐπίσης καὶ τὸ κρηπίδωμα τοῦ μεγάλου βάρου, τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο προηγουμένως κατὰ τὸ δυσμικὸν μέρος τῆς αὐλῆς ὡς ἄμορφος ὄγκος κτίσματος ἐξ ἀσβέστου καὶ μικρῶν λίθων· τὸ κρηπίδωμα εἶνε ἀκριβῶς τετραγωνικὸν ἐκτισμένον διὰ καλῶς κατεργασμένων τιτανολίθων. Ἐδαπανήθησαν ἐν ταῖς ἐργασίαις καὶ τῇ ἀνασκαφῇ ταύτῃ δρ. 4,912,40.

Διὰ τῶν ἐν τῷ Ἀμφιαρείῳ ἀνασκαφῶν ἐξηκολούθησεν ἡ ἀποκάλυψις τῶν διαφόρων οἰκοδομημάτων τῶν ἀποτελούντων τὸ παρὰ τὸν Ὀρωπὸν περίφημον ἱερὸν τοῦ Ἀμφιαράου. Ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ διὰ τοῦ ἱεροῦ διήκοντος χειμάρρου ἠρευνήθησαν ἐν μέρει τὰ τῶν θερινῶν καταλυμάτων καὶ ἀπεκαλύφθησαν τὰ δυσμικώτατα τῶν οἰκημάτων τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ χειμερινοῦ καταγωγίου καὶ τὰ τρία οἰκήματα τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς μετὰ τοῦ δυσμικοῦ προστώου. Ἐξηρευνήθησαν δὲ καὶ τὰ ἀνατολικά κτίσματα, ἅτινα κεῖνται μεταξὺ δύο ὁδῶν φερουτῶν ὑδραγωγεῖα ἐκβάλλοντα εἰς τὸν χεῖμαρρον. Τῶν ὁδῶν τούτων ἡ ἀνατολικὴ ἄγει εἰς τὴν κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη ἀνακαλυφθεῖσαν κρήνην. Τὰ πρὸς ἀνατολὰς κτίσματα κεῖνται πρὸς νότον τῆς κρήνης, ἡ δὲ εἰς αὐτὰ ὁδὸς ἦγε διὰ προστώου δύο κίωνων καὶ δύο παραστάδων, φέρουσα πρῶτον εἰς μέγα οἶκημα τῆς 3ης ἑκατονταετηρίδος π. Χ. Τὰ δὲ δυσμικὰ διαιροῦνται διὰ μα-

χροῦ τοίχου εἰς δύο συστήματα ἐκ τεσσάρων κτισμάτων ἕκαστον. Ἐξετάθησαν δὲ αἱ ἐργασίαι καὶ νοτιώτερον, ἐπὶ τῆς κλιτύος τοῦ ὄρους, ἐνταῦθα δὲ ἀποκαλύπτεται σύστημα οἰκημάτων *λαματικοῦ λουτροῦ*νος, ὡς φαίνεται ἐξ εὐρεθείσης λεκάνης φερύσης παρὰ τὴν ἐτέραν στενὴν πλευρὰν κοίλωμα ἡμισφαιρικόν, ἐν ᾧ ὁ λουόμενος ἀνεκῆτο ἐκτείνων τοὺς πόδας πρὸς τὴν ἐτέραν πλευρὰν. Εὐρήματα δ' ἐν τῇ ἀνασκαφῇ ἐγένοντο, κατὰ τὴν ἔκθεσιν τοῦ κ. Λεονάρδου, ληκύθιον μετὰ δικτυωτοῦ κοσμήματος τῆς 3ης π. Χ. ἑκατονταετηρίδος, τεμάχια ἐκτύπων ἢ ζωωτῶν σκύρων καὶ 92 νομίσματα, ὧν δύο ἀργυρᾶ, (τὸ μὲν Βοιωτῶν, τὸ δὲ τετράδραχμον Ἀλεξάνδρου) καὶ 90 χαλκᾶ Ὀρωπίων, Βοιωτῶν, Φωκέων, Λοκρῶν, Λαρίσης, Χαλκιδικέων, Ἰστιαίας, Κορινθίων, Μεγαρέων, Ἐλευσινίων, Ἀθηναίων, Φιλίππου, Ἀλεξάνδρου καὶ Ἀντιγόνου. Ἐδαπανήθησαν δρ. 4,169,50.

Ἡ δὲ κατὰ τὸν Μύτικαν τῆς Ἀκαρνανίας ἐν τῇ θέσει τῆς ἀρχαίας Ἀλυζίας, διὰ τοῦ κ. Ρωμαίου ἐνεργηθεῖσα ἀνασκαφὴ σκοπὸν εἶχε τὴν ἐξερεύνησιν τοῦ βορείως τοῦ χωρίου, παρὰ τὸν λιμένα, τοποθετουμένου τεμένους τοῦ Ἡρακλέους, γνωστοῦ ἡμῖν ἐξ ὧτων παραδίδει ὁ Στράβων περὶ αὐτοῦ καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ ἀπαχθέντων εἰς Ρώμην γλυπτῶν, ἔργων τοῦ Λυσίππου, ἃ παρίστανον ἄθλους τοῦ Ἡρακλέους. Τὸ τέμενος τοῦτο ὑπεδείκνυον τὰ πρὸ πολλοῦ γνωστὰ πελεκημένα μάρμαρα τὰ εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς περικλήσεως, ἀλλ' ἡ ἀνασκαφὴ οὐδὲν ἀπέδωκεν εὐρημα σχετικὸν πρὸς τὸ Ἡρακλειον. Ἀπεκλύθη τετράγωνον κρηπίδωμα (μῆκος πλευρᾶς 9,30) τέσσαρας ἔχον ἀνὰ ἑαυτούς, περικλειὸν δὲ μεγάλην κατετραμμένην στρογγύλην. Περὶ τὸ κρηπίδωμα δ' εὐρέθησαν διάφορα μάρμαρα Ἰωνικοῦ ῥυθμοῦ, ἧτοι ὀρθοστάται καὶ δόμοι, ἐπιστύλια μετὰ ζωοφόρου ἐκ

τοῦ αὐτοῦ λίθου καὶ γείσα, καθιστῶντα δυνατὴν τὴν ἀνα-
παράστασιν τοῦ μνημείου. Τοῦτο θὰ εἶχεν ἐξωτερικὸν
παρόμοιον πρὸς τὸ Μουσουλεῖον καὶ ἄλλους Μικρασιατι-
κοὺς τάφους. Ἐπὶ τῆς κρηπίδος δηλ. θὰ ἀνυψοῦτο
ὑψηλὴ βᾶσις μετὰ ὀριζοντίων γείσων καὶ ἐπὶ τῆς βᾶσεως
θὰ ἠγείρετο ναῖσκος, ὃν ὑποδεικνύουσιν ὀρθοστάται μι-
κρότεροι, κιονόκρανα Ἴωνικὰ καὶ ἀκρωτήρια συντετριμ-
μένα. Ἐν ἓκ τούτων, γωνιαῖον, μετενεχθὲν εἰς Ἀθήνας
πρὸς συγκόλλησιν, μέλλει νὰ ἀποβῆ ἀξιόλογον ἀρχιτε-
κτονικὸν πρόσκτημα τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου· ὁμοιάζει δὲ
τοῦτο κατὰ τὴν ἐπεξεργασίαν καὶ τὸ σχῆμα τῶν φύλλων
τῆς ἀκάνθης πρὸς τὰ κιονόκρανα τῆς ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐξέδρας
Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ, ἐξ οὗ συμπεραίνει ὁ κ. Ῥωμαῖος
ὅτι τὸ ἀποκαλυφθὲν μικρὸν μουσουλεῖον τῆς Ἀλυζίας δὲν
θὰ εἶνε ἀρχαιότερον τῆς 2ας μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος ἢ
περαιτέρω ἐξακολούθησις τῶν ἐργασιῶν θέλει ἐξακριβώ-
σει τὰ κατὰ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἡρακλέους. Ἐδαπανήθησαν δρ.
2,998,95.

Ἐν δὲ τῇ Ἐπιδαύρῳ ἀπεκαλύφθη ὁλόκληρον τὸ μετὰ
τῶν μωσαϊκῶν οἰκοδόμημα. Εἶνε δὲ τοῦτο μέγα στωϊ-
κὸν ἀψιδωτὸν κτίσμα κατέχον ἕκτασιν 2,000 περίπου
τετραγῶν. μέτρων. Εὐρέθησαν δ' ἐν αὐτῷ καὶ κατὰ τὸ
λῆξαν ἔτος σημαντικαὶ ἐπιγραφαί, ὧν δύο ἔχουσι σχέ-
σιν, ὡς καὶ αἱ κατὰ τὸ 1918 εὐρεθεῖσαι, πρὸς τὴν Ἀχαϊ-
κὴν Συμπολιτείαν. Ἐγένετο δὲ σκαφή καὶ πλησίον τῆς
μεγάλης δεξαμενῆς, δι' ἧς ἀνακαλύπτεται μέγα οἰκοδό-
μημα, ἐν ᾧ σώζονται καὶ χῶρον κίονες, ἐνεπίγραφα
βάθρα καὶ Ἐρμῆς τῆς τετραγώνου ἐργασίας. Πέντε δὲ
μικρὰ τεμάχια ἐπιγραφῶν, ἅτινα εἶχον εὐρεθῆ ἐν ταῖς
ἀνασκαφαῖς πρὸ εἰκοσιπενταετίας καὶ ἔκειντο ἐν τῷ Μου-
σεῖῳ τῆς Ἐπιδαύρου, προσηρμύσθησαν τώρα εἰς τὴν με-
γάλην περὶ τῆς Συμπολιτείας ἐπιγραφὴν, τὴν εὐρεθεῖσαν

κατὰ τὸ 1918 καὶ σημαντικῶς συμπληροῦσι τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην. Ἰδίως συμπληροῦνται αἱ περὶ τοῦ Συνεδρίου εἰδήσεις. Αἱ πόλεις αἱ ἀποτελοῦσαι τὴν Ἀχαϊκὴν ὁμοσπονδίαν, ἀντεπροσωπεύοντο ἐν τῇ Συμπολιτείᾳ δι' ἀντιπροσώπων, συνέδρων καλουμένων. Ἀπετέλουν δὲ οἱ σύεδροι τὸ συνέδριον, ὅπερ ἦτο βουλή, βουλευομένη καὶ ἀποφασίζουσα ἀνεκκλήτως περὶ τῶν ὑποθέσεων τῆς Συμπολιτείας· ἦσαν δὲ οἱ σύεδροι ἀνεύθυνοι, εἶχον δηλ. βουλευτικὴν ἀσυλίαν. Ἀναγινώσκωμεν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ: «τὰ δὲ δόξαντα ἐν τῷ συνεδρίῳ κύρια εἶναι» καὶ ἀλλαγῆς: «μὴ ἐξέστω ταῖς πόλεσιν εὐθύνας λαμβάνειν παρὰ τῶν ἀποστελλομένων συνέδρων». Πρὸ τῆς συνεδρίας ἐξεδίδοτο ἡμερησίᾳ διάταξις, εὑρίσκετο δ' ἐν ἀπαρτίᾳ τὸ συνέδριον, ἐὰν οἱ προσερχόμενοι ἦσαν πλειότεροι τοῦ ἡμίσεος, («*χρηματιζόντων δ' ὑπερήμισυ γινόμενοι, ἂν δ' ἐλάττους συνέλθωσι, μὴ χρηματίζεωσι*»). Ἐν καιρῷ πολέμου ἐκκληροῦντο ἐκ τῶν συνέδρων πέντε πρόεδροι, οἳτινες ἤσκουν, ὡς φαίνεται, διοικητικὴν ἐξουσίαν· ἦσαν δ' οἱ πρόεδροι οὗτοι «*ὑπεύθυνοι ὧν ἂν πράξωσιν*». Ὑπῆρχεν ἄρα διάκρισις τῆς βουλευτικῆς ἀπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. Οἱ πρόεδροι ὡς μέλη τοῦ συνεδρίου ἦσαν ἀνεύθυνοι, ὡς πρόεδροι ὁμῶς (λ. χ. ὡς ὑπουργοὶ) ἦσαν ὑπεύθυνοι. Κατ' ἀκολουθίαν ἔχομεν ἐν τῷ συνεδρίῳ κρατούσας τοιαύτας διατάξεις, οἷαι αἱ διακρίνουσαι τὰ σήμερον κοινοβουλευτικὰ πολιτεύματα, δηλ. βουλευτικὴν ἀσυλίαν καὶ ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν ὑπεύθυνον. Ἐδαπανήθησαν ἐν τῇ ἀνασκαφῇ δρ. 2,913.

Αἱ ἐν Κρήτῃ, παρὰ τὸ χωρίον Μάλια, ἐνεργηθεῖσαι διὰ τοῦ κ. Χατζηδάκη ἀνασκαφαὶ σκοπὸν εἶχον τὴν περαιτέρω ἐξερεύνησιν τοῦ διὰ τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ 1915 ἀνακαλυφθέντος ἀνακτόρου. Τότε εἶχον ἐκκαθαρισθῆ 18 σόγια δωματία ἢ ἀποθῆκαι τοῦ ἀνακτόρου τούτου· κατὰ

τὸ λήξαν ἔτος προέβη ἡ ἔρευνα ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε δύνανται νῦν νὰ παρασχεθῶσιν αἱ ἐξῆς περὶ τοῦ οἰκοδομήματος πληροφορίαι : «Τοῦτο ἀνήκει εἰς τὴν γ' μεσομινωϊκὴν ἐποχὴν, ἔχει δὲ μῆκος μείζον τῶν 110 μέτρων καὶ πλάτος μείζον τῶν 80. Οἱ τοῖχοι τὸ μὲν κάτω μέρος, ἀμέσως ὑπὲρ τὴν εὐθυνηρίαν, ἦσαν ἐκτισμένοι (τὸ ἐξωτερικὸν μέρος) διὰ μεγάλων ξεστῶν λίθων, τὸ δὲ ἄνω μέρος διὰ μικρῶν λίθων καὶ μεγάλων ὠμῶν πλίνθων. Καὶ οἱ ἐσωτερικοὶ τοῖχοι ἐκτίζοντο, ἐνίοτε ὁμως διὰ μεγάλων ξεστῶν λίθων· συνήθως ἐκτίζοντο οὗτοι διὰ πλίνθων καὶ μικρῶν λίθων μετὰ πολλοῦ πηλοῦ. Ἐπὶ τινων εὐρεθέντων λίθων ἐκ τῶν τοίχων ἢ τῶν στηλῶν εἶνε κεχαραγμένα Μινωϊκὰ σημεῖα, ἐν οἷς ὁ διπλοῦς πέλεκυς, ὁ ἐξάκτινος ἀστὴρ κ.λ.π. Οἱ εὐρεθέντες δὲ ἐξωτερικοὶ ξεστοὶ λίθοι, καὶ αὐτοὶ οἵτινες ἔχουσι τὴν πρόσοψιν ἐπιμελῶς ξεστήν, δεικνύουσιν, ὅτι εἶχον τὴν ἐπιφάνειαν ἐπιχεχρισμένην δι' ἀσθέστου. Μεταξὺ δὲ τῶν χωμάτων εὐρίσκονται διεσπαρμένα τεμάχια κονιάματος ἀσθέστου χρωματισμένου δι' ἐρυθροῦ διαφόρων ἀποχρώσεων καὶ σπανιώτερον δι' ἄλλων χρωμάτων. Εὐρέθησαν δὲ καὶ δύο μικρὰ τεμάχια ἐκ τοιχογραφίας ἀναγλύπτου. Τέλος προσθετέον ὅτι καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ χώρου τοῦ ἀνακτόρου καὶ τῶν αὐλῶν εὐρίσκον οἱ ἐργάται σχεδὸν καθ' ἐκάστην μικρότατα τεμάχια φύλλων χρυσοῦ, ἅτινα θὰ ἐπεκάλυπτόν ποτε ἴσως ἀντικείμενα φθαρτῆς ὕλης. Τοιαῦτα δὲ χρυσᾶ φύλλα εὐρίσκοντο καὶ ἄλλοτε ὑπὸ τῶν χωρικῶν ἐν τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος χώρῳ, ἐξ οὗ καὶ ἡ θέσις ὀνομάζεται «Χρυτολακκος». Τὰ ἐν τῇ ἀνασκαφῇ εὐρεθέντα φύλλα ζυγίζουσι δύο περίπου γραμμάρια. Ἐγένοντο δὲ καὶ δοκιμαστικαὶ τινες ἐργασίαι ἐν τῷ περὶ τὸν χώρῳ, δι' ὧν κυρίως ἀνεκαλύφθη, ἐν τῇ θέσει «Ἁγία Πελαγία», σειρὰ σπηλαιωδῶν τάφων τῆς ὑστερομινωϊκῆς

ἐποχῆς. Εἰς τῶν τάφων ἐξηρουνήθη, ὅστις περιεῖχε πέντε πηλίνας λάρνακας, ὧν ἐκάστη περιεῖχεν ἓνα σκελετόν. Ὑπὸ τὰς λάρνακας εὐρέθησαν πέντε μυκηναϊκὰ ἀγγεῖα. Ἐδαπανήθησαν διὰ τὰς ἀνασκαφὰς ταύτας δρ. 3,334,50.

Ἡ ἄλλη δὲ ἐν Κρήτῃ ἐν θέσει «Νέρου Χάνι» διὰ τοῦ κ. Ξανθουδίδου γενομένη ἀνασκαφὴ ἀπεκάλυφεν ὡσαύτως ἀνάκτορον, ὅπερ κατέχει χῶρον ὑπὲρ τὰ χίλια τετραγωνικὰ μέτρα καὶ συνίσταται ἐκ 40 περίπου δωμάτων διαδρόμων καὶ μυχῶν· ἔχει δὲ καὶ δύο αὐλάς πλακοστρώτους, τὴν μὲν κατὰ τὴν ἀνατολικήν, τὴν δὲ κατὰ τὴν νοτίαν πλευράν. Εἶνε μικρὸν τὸ ἀνάκτορον τοῦτο, ὁμοιάζει ὅμως πρὸς τὰ ἄλλα γνωστὰ Κρητικὰ ἀνάκτορα, διότι ἔχει καὶ τοῦτο τὰς πλακοστρώτους αὐλάς, τὸν θεατρικὸν ἢ λατρευτικὸν χῶρον, τοὺς διαδρόμους καὶ τοὺς μυχοὺς, τὴν φωταγωγὸν αὐλήν, τὰς συνεχεῖς ἀποθήκας μετὰ τῶν πίθων, τὰ γύψινα ἐδῶλια κατὰ μῆκος τῶν τοίχων, τὸ ἱερὸν τῶν διπλῶν πελέκεων, τὴν στοᾶν τῶν κίωνων, τὴν διάταξιν τῶν στοῶν καὶ τῶν παραθύρων ὁμοίαν καὶ τὰ ἀνώγαια διαμερίματα κ.λ.π. Ὅμοιάζει πρὸς τούτοις ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς οἰκοδομῆς καὶ τὴν χρῆσιν τῶν ὑλικῶν, εἶχε δὲ καὶ τοὺς τοίχους κεκοσμημένους γραφαῖς. Τῶν γενομένων δὲ κινητῶν εὐρημάτων πολλοῦ λόγου ἄξιοι εἶνε τέσσαρες μεγάλοι χαλκοὶ διπλοὶ πελέκεις, ὧν ὁ μεγαλιέτερος ἔχει μῆκος 1,175 μ. Εὐρέθησαν πρὸς τούτοις ἀγγεῖον ἐκ στεατίτου λίθου, τέσσαρες λαμπτήρες λίθινοι διακρινόμενοι ἐπὶ τεχνικῇ ἐργασίᾳ καὶ κομψότητι, ὑπέρτεροι πάντων τῶν μέχρι τοῦδε ἐν Κρήτῃ εὐρεθέντων καὶ πεντήκοντα πήλινοι μεγάλοι βωμοὶ ἐντελῶς ὅμοιοι πρὸς τὸν πήλινον βωμὸν τὸν κατὰ χώραν εὐρισκόμενον ἐν τῷ μικρῷ ἱερῷ τοῦ ἀνακτόρου τῆς Κνωσσοῦ. Ἐπὶ πλέον εὐρέθησαν δέκα περίπου μεγάλοι πίθοι ἐκ τῶν ἀποθηκῶν τοῦ ἀνακτόρου, τεθραυσμένοι εἰς τε-

μάχια καὶ ἑλλιπείς, ἑκατοντάδες κυάθων καὶ πολλὰ ἀγγεῖα, οἰνοχοαί, πρόχοι, ἀμφορεῖς, σκύφοι καὶ δοχεῖα διαφόρων σχημάτων, προερχόμενα ἅπαντα ἐκ τῶν καλῶν χρόνων τῆς ὑστερομινωικῆς ἐποχῆς. Πολλὰ τούτων φέρουσι διακόσμησιν εἰλημμένην ἐκ τοῦ φυτικοῦ βασιλείου· μόνον ἓν ἀγγεῖον φέρει γραπτὰ θέματα θαλάσσια, ἦτοι Τρίτωνας ἐν μέσῳ φυτῶν θαλασσιῶν. Ἐδαπανήθησαν δρ. 3,051.

Περὶ τῶν δημοσιευμάτων τῆς Ἑταιρείας ἀνακοινοῖ τὸ Συμβούλιον, ὅτι τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος ἐξεδόθησαν τὰ 3 τεύχη τοῦ 1917, τὸ 4^{ον} τεύχος εὐρίσκεται ὑπὸ τὰ πιεστήρια. Ἡ ἔκδοσις ὅμως τῶν Πρακτικῶν καθυστερεῖ, διότι εἰς τὰς παρεμβληθείσας δυσχερείας προσετέθησαν τώρα καὶ δυσχέρειαι ἐκ τῆς κρατούσης ἐν τοῖς τυπογραφείοις καταστάσεως.

Ἀνακοινοῖ πρὸς τούτοις τὸ Συμβούλιον τὰ ἑξῆς: Ἡ Ἑταιρεία, ἐπιθυμοῦσα νὰ συντελέσῃ καὶ εἰς τὴν διάδοσιν παρ' ἡμῖν ἀρχαιολογικῶν γνώσεων καὶ εἰς τὴν διέγερσιν ἐνδιαφέροντος ὑπὲρ τῶν μνημείων τῆς τέχνης, πρὸς δὲ (λαβοῦσα πρὸς τοῦτο ἀφορμὴν ἐξ ἐγγράφου τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας) καὶ εἰς τὴν μόρφωσιν ἀρχαιολογικῶν ὑπαλλήλων, προέβη εἰς τὴν ἐνταῦθα ἵδρυσιν Πρακτικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς, ἣτις ἤρξατο ἤδη τῶν ἐργασιῶν τῆς καὶ λειτουργεῖ κανονικῶς. Λαβοῦσα δ' ὡσαύτως ἀφορμὴν ἐκ τηλεγραφήματος τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Στρατιωτικῆς Ἀποστολῆς Συνταγματάρχου κ. Κατελάκη, προέβη εἰς προπαρασκευαστικὰς ἐνεργείας πρὸς ἵδρυσιν καὶ λειτουργίαν Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὑπὸ τὴν ἐπίτιμον προεδρείαν τῆς Α. Θ. Μ. τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἔργον ἔχουσαν τὴν ἐκτέλεσιν ἀντισταθμῶν καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν καὶ δημοσίευσιν

τῶν ἑλληνικῶν καὶ χριστιανικῶν ἀρχαιοτήτων καὶ ιστορικῶν μνημείων καὶ πρὸς τούτοις τὴν κατὰ τὸ ἐνὸν ἐπισκευήν, ὑποστήριξιν καὶ συντήρησιν τῶν μνημείων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Βυζαντινῆς τέχνης καὶ ἐπὶ πλέον τὴν δωρεὰν παρεχομένην εἰς πάντας διδασκαλίαν (γινομένην διὰ διαλέξεων) περιστρεφομένην περὶ τὴν ἱστορίαν καὶ τὰ μνημεῖα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Βυζαντινῆς τέχνης καὶ ἱστορίας.

Τοσαῦτα εἶχε νὰ ἀνακοινώσῃ τὸ Συμβούλιον περὶ τῶν πεπραγμένων τοῦ λήξαντος ἔτους.